

**ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΤΗΣ VELLUM ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-
ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ
«Vellum Certificate in Special Education and Training – From Theory to
Practice»**

SYLLABUS

Vellum Global Educational Services

Έκδοση 3.0

Πνευματικά Δικαιώματα

Το παρόν έγγραφο αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της Vellum Global Educational Services και όλα τα δικαιώματα είναι κατοχυρωμένα και προστατευμένα από την Ελληνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία.

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή του σχετικού εγγράφου, είτε μέρους είτε όλου, χωρίς την έγγραφη έγκριση της Vellum Global Educational Services. Η διάθεσή του επιτρέπεται μόνο ως αυτούσιου και για ενημερωτικούς σκοπούς.

Αποκήρυξη Ευθυνών

Η Vellum Global Educational Services προετοιμάζοντας το παρόν σχήμα πιστοποίησης και διενεργώντας συστηματικούς ελέγχους ώστε να καλύπτει την εγκυρότητα του περιεχομένου του, καμία ευθύνη δεν φέρει για οποιαδήποτε ζημία προκύψει από την χρήση του παρόντος είτε κατά τμήμα είτε κατά όλο.

Το περιεχόμενο του παρόντος είναι δυνατόν να τροποποιηθεί ή καταργηθεί όποτε κριθεί απαραίτητο και χωρίς προηγούμενη ενημέρωση.

Εξεταστέα Ύλη

Η εξεταστέα ύλη ανακοινώνεται στο δικτυακό τόπο της Vellum Global Educational Services, www.vellum.org.gr, ο οποίος είναι και ο μόνος που αναγνωρίζεται από την εταιρεία ως σημείο ενημέρωσης των ενδιαφερομένων.

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 «Πιστοποιητικό της Vellum στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση – Από τη Θεωρία στην Πράξη»

Το παρόν Πιστοποιητικό επικυρώνει το επαγγελματικό επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων των κατόχων του στον τομέα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Η «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση – Από τη Θεωρία στην Πράξη» εξετάζει τις απαραίτητες γνώσεις, προκειμένου ο εκπαιδευτικός, ο γονιός ή οποιοσδήποτε ασχολείται με την εκπαίδευση και φροντίδα των ατόμων με αναπηρία, να μπορεί να ανταποκριθεί στις εξατομικευμένες ανάγκες τους. Εξετάζει βασικές έννοιες της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, εισάγει στο χώρο της ειδικής ενταξιακής αγωγής και εκπαίδευσης και εξετάζει τα χαρακτηριστικά, τις ικανότητες και τις ανάγκες ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες (π.χ. δυσλεξία), Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ), νοητική υστέρηση, Διαταραχές στο φάσμα του Αυτισμού, προβλήματα ακοής και όρασης, χαρισματικότητα, εγκεφαλική παράλυση και πολλαπλές αναπηρίες.

Παράλληλα εξετάζονται οι παιδαγωγικές μέθοδοι και οι αποτελεσματικές πρακτικές που μπορούν να ακολουθηθούν τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι, προκειμένου η υποστήριξη των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να είναι επιτυχής, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις απαραίτητες παραμέτρους.

Το πιστοποιητικό αξιολογεί δεξιότητες σχετιζόμενες με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, έτσι όπως αυτή ορίζεται και λειτουργεί στα πλαίσια του σχετικού εθνικού νομοθετικού πλαισίου.

Για την κτήση του πιστοποιητικού ο υποψήφιος καλείται να εξεταστεί στη σχετική ενότητα απαντώντας σε τριάντα (30) ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών. Η διάρκεια εξέτασης ορίζεται στα 45 λεπτά και το ποσοστό επιτυχίας σε 70%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ

2.1 Σκοπός

Σκοπός του Πιστοποιητικού είναι να αξιολογήσει και να πιστοποιήσει τις ειδικευμένες γνώσεις των υποψηφίων αναφορικά με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Ειδικότερα, οι αξιολογούμενες δεξιότητες των υποψηφίων σχετίζονται με τα παρακάτω αντικείμενα:

- Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή
- Ειδική Ενταξιακή Αγωγή και Εκπαίδευση
- Μαθησιακές Δυσλειτουργίες-Δυσλεξία
- Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)
- Νοητική υστέρηση-Σύνδρομο Down
- Αυτισμός - Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές - Σύνδρομο Rett
- Προβλήματα Ακοής
- Προβλήματα Όρασης
- Μαθητές με Ιδιαίτερες Ικανότητες και Ταλέντα
- Παιδιά και Έφηβοι με Πολλαπλές Αναπηρίες
- Εγκεφαλική Παράλυση (ΕΠ)
- Εκπαιδευτικοί, Γονείς και Παιδιά με ΕΑ
- Διδακτικά Σενάρια

2.2 Ομάδα στόχος

Το παρόν Πιστοποιητικό της Vellum ενδείκνυται για την στοχευμένη αξιολόγηση:

- Ατόμων που επιθυμούν να εργαστούν ως εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής.
- Εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού, νηπιαγωγών, νηπιοβρεφοκόμων, ψυχολόγων, λογοθεραπευτών, εργοθεραπευτών, καθώς και άλλων ειδικών που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία (Πτυχιούχοι: ΑΕΙ Παιδαγωγικών τμημάτων, Καθηγητικών σχολών, ΤΕΙ: Κοινωνικής Εργασίας, ΙΕΚ: Ειδικής Προσχολικής Αγωγής, ΙΕΚ: Προσχολικής αγωγής, δραστηριοτήτων δημιουργίας & έκφρασης, ΙΕΚ: Λογοτεχνική Μετάφραση Κειμένων & Διόρθωση, Επιμέλεια Κειμένων).
- Αδιόριστων εκπαιδευτικών και επαγγελματιών αντίστοιχων ειδικοτήτων όλων των βαθμίδων της Εκπαίδευσης.
- Προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών αντίστοιχων ειδικοτήτων.
- Επαγγελματιών Υγείας.
- Γονέων παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρία.

2.3 Δομή του Πιστοποιητικού

Το πιστοποιητικό αξιολογεί δεξιότητες σχετιζόμενες με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, έτσι όπως αυτή ορίζεται και λειτουργεί στα πλαίσια του σχετικού Εθνικού νομοθετικού πλαισίου. Ειδικότερα, οι αξιολογούμενες δεξιότητες των υποψηφίων σχετίζονται με τα αντικείμενα της Ειδικής Ενταξιακής Αγωγής και Εκπαίδευσης, των Μαθησιακών Δυσλειτουργιών και της Δυσλεξίας, της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ), της Νοητικής υστέρησης και του Συνδρόμου Down, του Αυτισμού και των Διάχυτων Αναπτυξιακών Διαταραχών, των Προβλημάτων Ακοής και Όρασης, των Μαθητών με Ιδιαίτερες Ικανότητες και Ταλέντα, των Παιδιών και Εφήβων με Πολλαπλές Αναπηρίες ή Εγκεφαλική Παράλυση (ΕΠ), της Συνεργασίας Εκπαιδευτικών, Γονέων και Παιδιών με ΕΑ.

Για την κτήση του Πιστοποιητικού ο υποψήφιος καλείται να εξεταστεί στα σχετικά αντικείμενα απαντώντας σε τριάντα (30) ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών. Η διάρκεια εξέτασης ορίζεται στα 45 λεπτά και το ποσοστό επιτυχίας σε 70%.

2.4 Υποψήφιοι με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Στις περιπτώσεις υποψηφίων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, όπως κάποιες από αυτές αναφέρονται στο Ν.3699/2008 (ΦΕΚ199Α), η εξέταση διεξάγεται κατά περίπτωση όπως περιγράφεται πιο κάτω.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει:

1. Να ενημερώσει έγκαιρα το εξεταστικό κέντρο, προκειμένου να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες προμήθειας του ειδικού εξοπλισμού που ενδεχομένως χρειαστεί, για τον δεύτερο επιτηρητή που θα πρέπει να ορισθεί, καθώς και για την εύρεση ή τον ορισμό του κατάλληλου ατόμου που θα λειτουργήσει ως βοηθός/γραφέας, ο οποίος δεν θα πρέπει να συμμετέχει σε οποιαδήποτε πιθανή εκπαιδευτική διαδικασία με τον υποψήφιο.

2. Να προσκομίσει βεβαίωση που χορηγείται με γνωμάτευση Υγειονομικής Επιτροπής ή από Κρατικό Νοσηλευτικό Ίδρυμα ή από το αναγνωρισμένο από το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο, στην οποία πρέπει να αναγράφεται η πάθηση.

Συγκεκριμένα οι «μαθητές»:

α. που έχουν σοβαρά προβλήματα ακοής (κωφοί, βαρήκοοι) σε ποσοστό 67% και πάνω εξετάζονται κανονικά με την παρουσία ατόμου που γνωρίζει τη νοηματική γλώσσα για την παροχή οδηγιών και διευκρινήσεων προς τον εξεταζόμενο.

β. που έχουν αδυναμία αντίληψης των χρωμάτων, όλες οι ερωτήσεις που αφορούν σε χρώματα, αναφέρονται και ονομαστικά στο ζητούμενο χρώμα. Για την ορθή απάντηση στην αντίστοιχη ερώτηση, οι εξεταζόμενοι επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν τις ετικέτες των χρωμάτων που εμφανίζονται στα αντίστοιχα μενού.

γ.1 που είναι τυφλοί, σύμφωνα με το ν.958/79 (ΦΕΚ 191 Α) ή έχουν ποσοστό αναπηρίας στην όρασή τους τουλάχιστον 67% ή είναι αμβλύωπες με ποσοστό αναπηρίας στην όρασή τους τουλάχιστον 67%, ή

γ.2 έχουν κινητική αναπηρία τουλάχιστον 67% μόνιμη ή προσωρινή που συνδέεται με τα άνω άκρα, ή

γ.3 πάσχουν από σπαστικότητα των άνω άκρων, ή

γ.4 πάσχουν από κάταγμα ή άλλη προσωρινή βλάβη των άνω άκρων που καθιστά αδύνατη τη χρήση τους για γραφή, ή

γ.5 παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως δυσλεξία, δυσγραφία, δυσαριθμσία, δυσαναγνωσία, δυσορθρογραφία και

γ.6 παρουσιάζουν το φάσμα αυτισμού,

εξετάζονται με τη βοήθεια βοηθού/γραφέα. Ο βοηθός γραφέας διαβάζει τις ερωτήσεις και πληκτρολογεί τις απαντήσεις του εξεταζόμενου.

Σημείωση: Οι «μαθητές» της περίπτωσης γ.1, αν δεν έχουν εγκατεστημένο ειδικό λογισμικό (Screen magnification software), μπορούν να χρησιμοποιήσουν επίσης από τα Βοηθήματα των Windows τον Μεγεθυντικό φακό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ

3.1.1 Εξεταστέα ύλη

Η εξεταστική ύλη έχει σχεδιαστεί με σκοπό να αξιολογήσει τις γνώσεις του υποψηφίου αναφορικά με την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Ειδικότερα, τα αξιολογούμενα αντικείμενα και οι σχετικές εξεταζόμενες δεξιότητες παρουσιάζονται παρακάτω.

1. Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή

- 1.1 Εννοιολογικές προσεγγίσεις στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση
- 1.2 Προτεινόμενος Ορισμός
- 1.3 Νόμοι της Ειδικής Αγωγής
- 1.4 Καθορισμός Μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ)
- 1.5 Κέντρα Διάγνωσης Διαφοροδιάγνωσης και Υποστήριξης (ΚΕΔΔΥ)
- 1.6 Παράλληλη Στήριξη
- 1.7 Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
- 1.8 Σύστημα Κατηγοριοποίησης των Ειδικών Αναγκών
- 1.9 Στάσεις και Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών προς τα Άτομα με Αναπηρία
- 1.10 Νόμος 3699-ΦΕΚ Α', 199/ 2-10-2008 «Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ΕΕΑ»

2. Ειδική Ενταξιακή Αγωγή και Εκπαίδευση

- 2.1 Βασικές Αρχές της Ψυχοπαιδαγωγικής της Ένταξης (full inclusion)
- 2.2 Παλαιότερα Μοντέλα Παρέμβασης στα Σχολεία
- 2.3 Νέα Μοντέλα Προσέγγισης του Παιδιού /Παρέμβασης (Ολιστικό, Οικοσυστημικό) (ecosystemic)
- 2.4 Ενταξιακή Πολιτική στην Ελλάδα
- 2.5 Μοντέλα Ειδικής Αγωγής & Ένταξης
- 2.6 Ενταξιακές Πρακτικές
- 2.7 Ελληνική Πραγματικότητα
- 2.8 Διαφοροποιημένη Διδασκαλία
- 2.9 Συνεργατική Διδασκαλία
- 2.10 Εμπόδια στην εφαρμογή συνεργατικών πρακτικών
- 2.11 Καλές πρακτικές διδασκαλίας
- 2.12 Εναλλακτική Αξιολόγηση
- 2.13 Η Ενιαία Εκπαίδευση ως Θέμα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Κοινωνικής Δικαιοσύνης

3. Μαθησιακές Δυσλειτουργίες-Δυσλεξία

- 3.1 Οικογένεια και Μάθηση
- 3.2 Ορισμός Μαθησιακών Δυσκολιών και Χαρακτηριστικά των παιδιών με Μαθησιακές Δυσκολίες
- 3.3 Μαθησιακές Δυσκολίες Ακαδημαϊκού Τύπου
- 3.4 Αξιολόγηση Μαθησιακών Δυσκολιών
- 3.5 Ενδείξεις και Παρεμβάσεις
- 3.6 Γονείς παιδιών με Μαθησιακές Δυσκολίες
- 3.7 Συνεργασία και αμοιβαιότητα γονέων και εκπαιδευτικών
- 3.8 Δυσλεξία: Διαγνωστικά Κριτήρια και Επιπολασμός
- 3.9 Φωνολογική Ικανότητα και Ορθογραφική Ικανότητα
- 3.10 Παιδαγωγική αντιμετώπιση δυσλεξικών μαθητών
- 3.11 Ντοκιμαντέρ για τη Δυσλεξία: Τεστ Παυλίδη

4. Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ)

- 4.1 Χαρακτηριστικά Συνδρόμου ΔΕΠ-Υ
- 4.2 Επιδημιολογία
- 4.3 Τα Πιθανά Προβλήματα της ΔΕΠ-Υ και Συνοδά Προβλήματα
- 4.4 ΔΕΠ-Υ και Μαθησιακές Δυσκολίες
- 4.5 Συννοσηρότητα
- 4.6 Νηπιακή Ηλικία και ΔΕΠ-Υ
- 4.7 Σχολική Ηλικία και ΔΕΠ-Υ
- 4.8 Εφηβική Ηλικία και ΔΕΠ-Υ
- 4.9 Ενηλικίωση και ΔΕΠ-Υ
- 4.10 Εκπαιδευτική Αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ
- 4.11 Πρακτικές συμβουλές για γονείς και εκπαιδευτικούς
- 4.12 ΔΕΠ-Υ και Πρόληψη της Αποτυχίας
- 4.13 Φαρμακευτική Αγωγή
- 4.14 Πώς Νιώθει ένα Παιδί με ΔΕΠ-Υ

5. Νοητική υστέρηση-Σύνδρομο Down

- 5.1 Έννοια και Ορισμοί της Νοητικής Καθυστέρησης
- 5.2 Ανάλυση των κριτηρίων
- 5.3 Αιτιολογικοί παράγοντες: Γενετικοί, Περιβαλλοντικοί, Προγεννητικοί, Κατά την κύηση, Περιγεννητικοί, Μεταγεννητικοί, Ψυχολογικές εμπειρίες
- 5.4 Ταξινόμηση των περιπτώσεων
- 5.5 Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά
- 5.6 Μαθησιακά Χαρακτηριστικά

- 5.7 Σύνδρομο Down: Επίπτωση και Αιτιολογία
- 5.8 Προγεννητική Διάγνωση Συνδρόμου Down
- 5.9 Χαρακτηριστικά Προσώπου Ατόμων με Σύνδρομο Down
- 5.10 Γνωστικά Χαρακτηριστικά Ατόμων με Σύνδρομο Down
- 5.11 Προγράμματα Παρέμβασης σε Άτομα με Σύνδρομο Down

6. Αυτισμός - Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές - Σύνδρομο Rett

- 6.1 Ζητήματα Ορισμών και Κατηγοριοποίησης
- 6.2 Τομείς/Επίπεδα Διαταραχών σε Παιδιά του Αυτιστικού Φάσματος (Διαταραχές/δυσλειτουργίες)
- 6.3 Αυτιστικό Σύνδρομο
- 6.4 Υποδοχή/Αποδοχή από την Οικογένεια
- 6.5 Ψυχοπαιδαγωγικές Παρεμβάσεις
- 6.6 Έμμεση και Άμεση Διδαχή Κοινωνικών Δεξιοτήτων (Κ.Δ.)
- 6.7 Το Αυτιστικό Παιδί στο Σχολείο: Προϋποθέσεις Ενσωμάτωσης και Προβλήματα
- 6.8 Βασικές Αρχές-Στάσεις απέναντι στα Παιδιά με Αυτισμό
- 6.9 Προβλήματα Συμπεριφοράς στα Άτομα με Αυτισμό
- 6.10 Συννοσηρότητα
- 6.11 Πώς να Αναγνωρίσετε τα Πρόωρα Σημάδια του Αυτισμού
- 6.12 Σύνδρομο Rett: Χαρακτηριστικά και Αντιμετώπιση (Φυσιοθεραπεία, Μουσικοθεραπεία, Εργοθεραπεία, Λογοθεραπεία)

7. Προβλήματα Ακοής

- 7.1 Εννοιολογικές Προσεγγίσεις: Ορισμοί, Αίτια, Βαθμοί και Τύποι Ακουστικής Απώλειας
- 7.2 Ο Πληθυσμός με Προβλήματα Ακοής
- 7.3 Συμπτώματα και Εκδηλώσεις της Βαρηκοΐας
- 7.4 Συνέπειες της Ακουστικής Απώλειας
- 7.5 Μέθοδοι διάγνωσης
- 7.6 Η Αντιμετώπιση της Βαρηκοΐας
- 7.7 Ανάπτυξη Γλώσσας Κωφών/Βαρήκων Παιδιών
- 7.8 Κοχλιακά Εμφυτεύματα
- 7.9 Νοηματικές Γλώσσες
- 7.10 Σχολική Ενσωμάτωση και Εκπαίδευση των Κωφών-Βαρήκων Μαθητών
- 7.11 Μέθοδοι Επικοινωνίας: Η Προφορική Μέθοδος (Oral Method), Η Μέθοδος της Ολικής Επικοινωνίας, Η Δίγλωσση Προσέγγιση
- 7.12 Αποτελεσματικές Πρακτικές των Δίγλωσσων Προγραμμάτων
- 7.13 Απόψεις Κωφών και Βαρήκων Φοιτητών Σχετικά με την Ένταξή τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση
- 7.14 Η Ενιαία Εκπαίδευση και η Ανάπτυξη της Ταυτότητας των Κωφών Παιδιών

8. Προβλήματα Όρασης

- 8.1 Ορισμός και Αιτιολογικοί Παράγοντες
- 8.2 Ταξινόμηση των Τυφλών Παιδιών
- 8.3 Η Λειτουργία της Όρασης
- 8.4 Είδη Προβλημάτων Όρασης
- 8.5 Χαρακτηριστικά Ατόμων με Προβλήματα Όρασης,
- 8.6 Νοητική Ανάπτυξη
- 8.7 Αισθητηριακή Αντίληψη και Εξισορρόπηση
- 8.8 Αναγνώριση των Παιδιών με Προβλήματα Όρασης
- 8.9 Προσαρμογές στο Πρόγραμμα και στις Στρατηγικές Διδασκαλίας
- 8.10 Το σύστημα Ανάγνωσης και Γραφής Braille
- 8.11 Εκπαίδευση Ατόμων με Πρόβλημα Όρασης
- 8.12 Κοινωνική & Συναισθηματική Εξέλιξη Ατόμων με Πρόβλημα Όρασης
- 8.13 Υποστηρικτική τεχνολογία

9. Μαθητές με Ιδιαίτερες Ικανότητες και Ταλέντα

- 9.1 Ορισμοί Χαρισματικών και Ταλαντούχων Μαθητών
- 9.2 Επιστημονικές Προσεγγίσεις για το Θέμα του Ταλέντου και της Χαρισματικότητας
- 9.3 Το μοντέλο του Μονάχου (K.Heller) - Παραλλαγή του μοντέλου, από τους Ziegler και Perleth - Το διαφοροποιημένο μοντέλο χαρισματικότητας και ταλέντου (Fr. Gagné) - Το τριαδικό μοντέλο εμπλουτισμού (J. Renzulli)
- 9.4 Κριτήρια Επιλογής των Χαρισματικών και Ταλαντούχων Μαθητών
- 9.5 Χαρακτηριστικά και Συμπεριφορές που μπορεί να Εμποδίσουν τη Διάγνωση της Χαρισματικότητας ενός Παιδιού
- 9.6 Μαθησιακά και Συμπεριφοριστικά Χαρακτηριστικά των Χαρισματικών και Ταλαντούχων Παιδιών ως προς τη Μάθηση και τη Συμπεριφορά
- 9.7 Εκπαίδευση των Χαρισματικών και Ταλαντούχων Μαθητών
- 9.8 Αρχές για την Πλήρη Ένταξη των Χαρισματικών και Ταλαντούχων Μαθητών
- 9.9 Προϋποθέσεις για την Καλλιέργεια της Δημιουργικότητας
- 9.10 Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού
- 9.11 Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Διδασκαλίας σε Χαρισματικά και Ταλαντούχα Παιδιά

10. Παιδιά και Έφηβοι με Πολλαπλές Αναπηρίες

- 10.1 Ορισμός των Πολλαπλών Αναπηριών
- 10.2 Αιτιολογικοί Παράγοντες
- 10.3 Χαρακτηριστικά και Ανάγκες των Παιδιών με Πολλαπλές Αναπηρίες

10.4 Σχεδιάζοντας ένα Πρόγραμμα Εκπαιδευτικής Παρέμβασης: Η Αιτιοπαθογένεση και Συμπτωματολογία του Μαθητή, Αξιολόγηση - Στόχοι, Βασικές Αρχές Διδασκαλίας, Τεχνικές Διδασκαλίας μίας Δεξιότητας, Αξιολόγηση Έργου και Διαδικασιών

10.5 Κοινωνικός Αποκλεισμός & ΑμΕΑ

10.6 Άτομα με Πολλαπλές Αναπηρίες & Πολλαπλές Ανάγκες Εξάρτησης

11. Εγκεφαλική Παράλυση (ΕΠ)

11.1 Εννοιολογικές Προσεγγίσεις

11.2 Συχνότητα-Επιδημιολογία

11.3 Αιτιολογία: Προγεννητικοί Παράγοντες, Περιγεννητικοί Παράγοντες, Παράγοντες μετά τη Γέννηση

11.4 Διάγνωση

11.5 Ταξινόμηση: Ημιπληγία, Μονοπληγία, Τριπληγία, Τετραπληγία, Διπληγία

11.6 Ταξινόμηση με Βάση το Είδος της Νευρομυϊκής Διαταραχής

11.7 Αντιμετώπιση

11.8 Μέθοδοι Φυσικοθεραπευτικής Προσέγγισης Παιδιών με ΕΠ

11.9 Εγκεφαλική Παράλυση & Διαταραχές του Οπτικού Συστήματος

11.10 Κινητικές Αναπηρίες σε Παιδιά

12. Εκπαιδευτικοί, Γονείς και Παιδιά με ΕΑ

12.1 Η Είσοδος του Παιδιού στο Σχολείο

12.2 Ο Ρόλος του Οικογενειακού και Σχολικού Περιβάλλοντος

12.3 Πρώιμη Παρέμβαση

12.4 Ολιστική Αντιμετώπιση του Παιδιού

12.5 Αλληλεπίδραση Παιδιού, Γονέων και Εκπαιδευτικών

12.6 Η Συμβουλευτική και ο Εκπαιδευτικός Σύμβουλος

12.7 Οικογένεια, Ανάγκες και Προσδοκίες

12.8 Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού

12.9 Αμοιβαιότητα-Συνεργασία

12.10 Συμβουλευτική Γονέων Παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

12.11 Οι Ανάγκες των Γονέων Παιδιών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες

12.12 Οι Συναισθηματικές Αντιδράσεις των Γονέων και τα Στάδια Προσαρμογής τους

12.13 Η αντιμετώπιση της Προβληματικής Συμπεριφοράς

13. Διδακτικά Σενάρια

13.1 Εκπαιδευτικά Σενάρια (educational scenarios)

13.2 Τα Σενάρια και οι Προδιαγραφές τους

13.3 Ανάπτυξη Προγράμματος Παρασκευής Κουλουριών για το Παζάρι του Σχολείου σε Παιδιά με Νοητική και Κινητική Αναπηρία που Φοιτούν σε Ε.Ε.Ε.Κ.

13.4 Χρήση Στρατηγικών κατά την Εκμάθηση του Μαθήματος της Ιστορίας Δ' δημοτικού σε Μαθητές με Δυσκολίες Αναγνωστικής Κατανόησης

13.5 Μεσογειακή Διατροφή σε Παιδιά με Σύνδρομο Down

13.6 Διδασκαλία Σημείων Στίξης σε Άτομο με Δυσλεξία

13.7 Ιστορία-Και άλλοι Άθλοι

13.8 Μαθηματικά-Ιδιότητες του Παραλληλόγραμμου

4. Προτεινόμενη βιβλιογραφία

- Armstrong, F. (2007). *Disability, Education and Social Change in England since 1960*, History of education, Vol.36, Nos 4 5, July September 2007, pp.551 568.
- Bennett, K., Reichow, B., & Wolery, M. (2011). Effects of structured teaching on the behavior of young children with disabilities. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 26(3), 143-152.
- Borgna, G., Convertino, C., Marschark, M., Morrison C., & Rizzolo K. (2011). Enhancing deaf students' learning from sign language and text: Metacognition, modality, and the effectiveness of content scaffolding. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 16, 79-100.
- Garrison-Wade, D. (2012). Listening to their voices: Factors that inhibit or enhance postsecondary outcomes for students' with disabilities. *International Journal of Special Education*. 27(2), 113–125.
- Κακούρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2006). *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων- Αναπτυξιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Κωφίδου, Χ. (2023). Η συμβολή του αποτελεσματικού εκπαιδευτικού στη δημιουργία ενός ευνοϊκού σχολικού κλίματος. *i-Teacher*, 36, 119-131.
- Κωφίδου, Χ. (2021). Σχολική βία και εκφοβισμός. *Νέος Παιδαγωγός*, 24, 289–296.
- Κωφίδου, Χ. (2021). Σχολική Ψυχολογία: Οριοθέτηση πεδίου-καθήκοντα και αρμοδιότητες του Σχολικού Ψυχολόγου. *Νέος Παιδαγωγός*, 23, 330–340.
- Κωφίδου, Χ. (2021). Προβλήματα συμπεριφοράς παιδιών και εφήβων. *Νέος Παιδαγωγός*, 23, 321–329.
- Κωφίδου, Χ. (2021). Διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ): Χαρακτηριστικά Ατόμων με ΔΑΦ, Εκπαιδευτικές Προσεγγίσεις & Προκλήσεις. *Νέος Παιδαγωγός*, 23, 271–276.
- Κωφίδου, Χ. (2021, Δεκέμβριος). Άτομα με Προβλήματα Όρασης. Σύγχρονη Κοινωνία, *Εκπαίδευση και Ψυχική Υγεία*, 9, 439-446.
- Κωφίδου, Χ. (2021, Δεκέμβριος). Καθολικός σχεδιασμός για τη μάθηση. Σύγχρονη Κοινωνία, *Εκπαίδευση και Ψυχική Υγεία*, 8, 387-396.
- Κωφίδου, Χ. (2020). Μοντέλα ερμηνείας της αναπηρίας. Στο Ε. Κανταρτζή (συντονισμός), Φ. Εγγλέζου, Κ. Θεριανός, Γ. Μπίκος, Γ. Παπαδημητρίου, Θ. Φουργκασιώτης (Επιμ.), *Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας*, 25-27 Σεπτεμβρίου 2020. Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Διάσωσης Σχολικού Υλικού (Ε.Κ.Ε.ΔΙ.Σ.Υ.)
- Κωφίδου, Χ. (2020). Εισαγωγή στην ειδική αγωγή και εκπαίδευση και την αναπηρία. Στο Ε. Κανταρτζή (συντονισμός), Φ. Εγγλέζου, Κ. Θεριανός, Γ. Μπίκος, Γ. Παπαδημητρίου, Θ. Φουργκασιώτης (Επιμ.), *Πρακτικά 5ου Πα-*

νελληνίου Συνεδρίου με θέμα Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας, 25-27 Σεπτεμβρίου 2020. Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Διάσωσης Σχολικού Υλικού (Ε.Κ.Ε.ΔΙ.Σ.Υ.)

- Κωφίδου, Χ. (2020). Συμβουλευτική γονέων παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρία. *Νέος Παιδαγωγός*, 18, 292–297.
- Κωφίδου, Χ. (2020). Μαθησιακές δυσκολίες: Ορισμοί, κατηγορίες, αίτια, χαρακτηριστικά και στρατηγικές παρέμβασης. *Νέος Παιδαγωγός*, 18, 270–277.
- Κωφίδου, Χ. (2019). *Η κατανόηση και διαχείριση των καταστροφών από παιδιά με αναπηρία όρασης* (Μεταπτυχιακή διατριβή). Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία.
- Κωφίδου, Χ. (2019). Οι δεξιότητες του αυτοπροσδιορισμού για τα άτομα με αναπηρία. *Νέος Παιδαγωγός*, 15, 304-314.
- Κωφίδου, Χ. (2019). Συνεργασία εκπαιδευτικών, γονέων και επαγγελματιών ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. *Νέος Παιδαγωγός*, 15, 338-346.
- Κωφίδου, Χ. (2018, Μάιος). *Ο ρόλος των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρία*. Πόστερ που παρουσιάστηκε στο 1ο Διεθνές Συνέδριο Ειδικής Αγωγής και Ειδικών Θεραπειών, Αθήνα.
- Κωφίδου, Χ. (2018, Απρίλιος). *Θεωρητικές αρχές Διαφοροποιημένης διδασκαλίας*. Πόστερ που παρουσιάστηκε στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα: Αναζητώντας την Καινοτομία, την Τέχνη, τη Δημιουργικότητα, Αθήνα.
- Κωφίδου, Χ. (2017). Η ενιαία εκπαίδευση ως θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικής δικαιοσύνης. *Εκπαιδευτική Επικαιρότητα*, 2(3), 24-29. Διαθέσιμο στο <http://ekpaideytikhepikairothta.gr/wp-content/uploads/2017/04/kofidou .pdf>
- Κωφίδου, Χ., & Μαντζίκος, Ν. Κ. (2016). Στάσεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών και μαθητών προς τα άτομα με αναπηρία: Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση. *Εκπαιδευτική Επικαιρότητα*, 2(2), 4-25. Διαθέσιμο στο http://ekpaideytikhepikairothta.gr/wp-content/uploads/2016/06/TOMOSB_TEYXOS2_Kofidou_Mantzikos.pdf
- Κωφίδου, Χ. (2015). *Απόψεις κωφών και βαρήκων φοιτητών σχετικά με την ένταξή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση* (Μεταπτυχιακή διατριβή). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Kendler, K. S., Agge H. S. & J. Patrick, C.J. (2013). Familial Influences on Conduct Disorder Reflect 2 Genetic Factors and 1 Shared Environmental Factor. *Jama Psychiatry*, 70 (1) p.p. 78 -86.
- Kofidou, Ch., Mantzikos, C. N., Chatzitheodorou, G., Kyparissos, N., & Karali, A. (2017). Teachers' perceptions and attitudes on the inclusive education of students with Autism Spectrum Disorders (ASD): A literature review. *Διάλογοι! Θεωρία και Πράξη στις Επιστήμες της Αγωγής και Εκπαίδευσης*, 3, 35-68. <https://doi.org/10.12681/dial.11965>
- Λαμπροπούλου, Β. (2007). *Ειδική Αγωγή*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Πάτρα.
- Λαμπροπούλου, Β. & Παντελιάδου, Σ. (2011). *Ειδική Αγωγή στην Ελλάδα: Ιστορία μεταρρυθμιστικών προσπαθειών*. Στο Πανόραμα Ιστορίας της Εκπαίδευσης. Όψεις και Απόψεις. Τόμος Β', Νεοελληνική Εκπαίδευση: 1821-2010. Αθήνα: Gutenberg.
- Λαμπροπούλου, Β. & Παντελιάδου, Σ. (2000). Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα Κριτική θεώρηση. Στο Α. Κυπριωτάκης (επιμ.). *Πρακτικά Συνεδρίου Ειδικής Αγωγής*, 156-169. ΠΤΔΕ, Σχολή Επιστημών Κρήτης, Ρέθυμνο 12-14 Μαΐου 2000.

- Mesibov, G. B., & Shea, V. (2010). The TEACCH program in the era of evidence-based practice. *Journal of autism and developmental disorders*, 40(5), 570-579.
- Nikolarazi, M., Papazafiri, M., Kasapi, C., Kofidou, C., & Argyropoulos, V. (2023). The role of self-advocacy training in the access and inclusion of students with disabilities. *INTED2023 Proceedings*, 8743-8748. <https://doi.org/10.21125/inted.2023.2448>
- Παπαδόπουλος, Κ., Γουδήρας, Δ. & Σταμόπουλος, Κ. (2003). *Ηλεκτρονικός Οδηγός Σπουδών για Ατομα με Μειονέκτημα Όρασης. Μέντορας*, 7, 81-93.
- Renzulli, J.S. (2003). «*Conceptions of Giftedness and its Relationship to the Development of Social Capital*», in N. Colangelo and G.A. Davis (eds), *Handbook of Gifted Education*, Boston: Allyn and Bacon.
- Στρογγυλός, Β., Ξανθάκου Γ.(2007). «Σε ένα σχολείο ίσο για παιδιά άνισα: ένταξη και διεπιστημονική συνεργασία», *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης, (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)*, 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Σχολείο ίσο για Παιδιά άνισα», Αθήνα.
- Τσιάμης, Α.(2006). *Τα χαρισματικά παιδιά ζουν ανάμεσά μας*. Αθήνα. Εκδ. Γρηγόρη.
- Torrance, E.P. (1962). *Guiding creative talent*. Englewood cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Tremblay, R.E. (2013). Development of Antisocial Behavior During Childhood. *Handbook of life - course criminology: Emerging Trends and Directions for Future Research*, pp 3-15.